

Redacția și Administrația:
Budapesta, VIII, Conti-utca 4.

Aci sunt a să trimite tot felul de scrisori, cereri și bani. Tot aci să primesc anunțuri cu prețurile cele mai moderate.

Un număr 8 filleri.

ADEVÉRUL

ORGANUL PARTIDULUI SOCIALDEMOCRAT DIN UNGARIA

ABONAMENTUL:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe 1 an — — 4 coroane
Pe 1/2 an — — 2 coroane
Pe un 1/4 an — — 1 coroană

Pentru străinătate:

Pe 1 an — — 6 coroane

Pentru America:

Pe 1 an — — 2 dolari

Foaie pentru poporul muncitor român.

Redactată de un comitet.

Apare în fiecare Vineri.

Internaționalism.

Nu odată am vorbit la acest loc despre internaționalism, și totuși nu am spus destul în privința aceasta. Acum când dușmanii noștri vorbesc de primejdia internaționalismului nostru, explicându-l naivilor așa cum lor le place, ținem să arătăm aci, ce va să zică internaționalism.

Se știe că socialismul și-a pus ca țel, tot ceia ce omenire e plăcut și neapărat de lipsă. Egalitate de drepturi pe seama fiecăruia. Putința fiecăruia de a-și însuși o cultură superioară. Protejarea muncitorilor, opt ore de muncă, scutirea femeilor dela lucrul de noapte și de munca dăunătoare sănătății lor, oprirea muncii pentru copii, asigurarea muncitorilor în caz de morb, lipsă de lucru și bătrânețe. Participarea poporului la aducerea legilor. Suprimarea militarismului și crearea păcii universale.

Toate acestea sunt frumoase — zice câte un Laie Naționalist — dar la ce-i bun internaționalismul?

Ba sunt unii cari se leagă și de ținta finală a socialismului, din cari au născocit povestea cu „împărțirea“ averilor. Apoi despre împărțirea averilor nici vorbă nu poate fi. Socialismul voeste numai să suprime exploatarea economică, și asta numai așa se poate, dacă uneltele de producțiune — și nu averea sau proprietatea — să treacă în proprietatea societății. Fiindcă ce ne pasă nouă, dacă Lae Naționalist are inele de aur cu pietre scumpe etc. Dar nu ni tot una dacă acest Laie are fabrică sau pământ, căci atunci delă el depinde existența muncitorilor, cari n'au altă avere decât brațele de muncă. Dela acești capitaliști atârână, când și cu ce condițiuni de muncă putem lucra, ba și pot permite ca munca săvârșită de mine să și-o țină lor, iar mie să nu-mi dea decât o mică părțică, sub titlul de leafă, din care nu-mi ajunge nici pentru pâne uscată.

De aceea cêrem socializarea uneltelor de producțiune, pentru că toți să poată lucra totdeauna și fiecare să-și capete partea dreaptă a muncii sale.

Și cu asta se împacă unii, dar se spărie de internaționalism. Acești oameni confundă internaționalismul cu antinaționalismul. Această confuzie am cercat de mii de ori să o împrăștiem, dar școala, presa zilnică și literatură, conștient o propagă mai de parte printre cei naivi și neștiutori, ca astfel cu spăima de internaționalism să depărteze omenimea dela socialism.

Ținta finală a socialismului e: eliberarea economică a clasei muncitoare, prin socializarea uneltelor de producție.

E știut că muncitorul care atârână de capitalism, e exploatat, împiedecat în libertatea sa, iar deselo crize economice, îi face nesigură existența. Aceste metode, cauze și apucături de exploatare, sunt aceleași în toate statele capitaliste, de unde urmează că apărarea contra lor se face cu aceleași mijloace pretutindeni. Socialiștii deci la congresele internaționale se sfătuesc, cum să ducă lupta de eliberare contra capitalismului. Și când o fac aceasta, nu fac altceva decât aceea ce fac medicii la congresele lor internaționale, când se sfătuesc asupra tuberculozei (ofticeii). Cauzele tuberculozei sunt aceleași pretutindeni, deci cu aceleași mijloace trebuie luptat contra ei. Și dacă

astfel de congrese internaționale nu sunt de condamnat, atunci nici apărarea internațională contra exploatării economice nu poate fi condamnată.

Dar muncitorii nu se indetulesc numai cu consfătuiri teoretice, ci și de sprijin practic internațional se împărțesc reciproc. Și aceasta e natural. Căci contra extinderii holerei, nu sunt de ajuns numai consfătuirile congreselor internaționale, ci și mijloace practice trebuie opuse contra ei. Dacă un stat s'ar putea asigura pe teritoriul său propriu contra ei, atunci statele n'ar avea lipsă de sprijin internațional. Tot așa și exploatarea economică, dacă ar putea fi suprimate în fiecare stat separat, atunci n'ar avea lipsă de sprijin internațional.

...In asta constă internaționalismul. Proletarii cu aceleași interese în toată lumea, cu aceleași mijloace luptă pentru eliberarea lor și proletarii dintr'o țară sprijinesc pe cel din altă țară în această luptă, căci învingerea unuia e și spre înaintarea celuilalt, iar căderea unuia e o lovitură pentru cauza celuilalt.

Natural că sub internaționalism se înțelege și aceea, că oamenii nu se aliază după limbă sau patrie, ci după interesele economice.

„Patriotul“ capitalist totdeauna iubeste mai bine sclavul străin ieftin decât pe muncitorul de naționalitatea sa, care pretinde salar și tratament cinstit.

Cât privește alipirea la națiunea și limba sa, la socialdemocrați e mult mai mare și mai sinceră decât la capitaliști. (Aceasta are și cauze culturale și economice, cu cari nu ne ocupăm aci). Tot așa nici la apăsarea altor națiuni nu dă socialdemocrația mână de ajutor, ba luptă energie contra ei. Cine e dușman al apăsărilor de tot soiul acela nu poate fi nici aderent al apăsării naționale.

De aceea luptă partidul socialdemocrat din Ungaria contra despoierii drepturilor naționalităților. Și la această luptă iau parte nu numai socialiștii de alte naționalități, ci și socialiștii unguri a căror națiune e la putere. Pentru că sunt socialiști.

Și după toate acestea cine se mai spărie de internaționalismul socialdemocrației?...

Viața politică și socială.

IN TARĂ.

Darea de seamă a lui Lukács. — Un nou șiretlic cu votul universal al guvernului. — Dreptul de vot al femeilor. — Urmările tiraniei în Croația. — Atentatorul contra vieții banului condamnat la moarte. — Șapte copii osândiți la închisoare grea.

Toată țara e în fierbere, fiindcă primul ministru Lukács își ține Joi, (adică în momentul când încheiăm această foaie) darea de seamă la Aiud. Organele guvernului fac o reclamă strașnică în jurul acestei manifestații guvernamentale, voind să provoace mare interes în public pentru vorbirea șofului de guvern. Se așteaptă ca Lukács să facă declarații importante despre felul cum crede el că se va ajunge la o rezolvare a

crizei politice în Ungaria, și ce va conține proiectul guvernului în chestia votului universal.

Peste o sută de deputați guvernamentali vor însoți pe Lukács la Aiud. Din Budapesta va porni un tren separat ducând pe ministru și deputați la Aiud. Până și foaia guvernamentală „Az Ujság“ cutează să întrebe dacă trenul acesta separat va fi plătit din banii partidului guvernamental sau din banii statului.

O foaie guvernamentală din Budapesta destăinuște că proiectul de reformă electorală a lui Lukács, conține o prevedere cu totul nouă, ce va face mare surpriză. A-nume că și femeile vor căpăta drept de vot. Se înțelege că nu femeile de muncitori sau țărani, ci „cele categorii de femei independente cari își câștigă singure existența, se bucură de un cenț de inteligență, adică au diplomă de o școală superioară“. Cu chipul acesta vor căpăta drept de vot în Ungaria peste 150.000 de femei.

Dacă o fi adevărat că proiectul guvernului va conține acest punct nou — apoi avem de a face cu un nou șiretlic al lui Lukács. Căci măsura aceasta de a se acorda în Ungaria drept de vot unor femei — cărora nu li s'a acordat aceasta favoare nici în Franța, nici în Germania, Anglia, Italia — nu este o măsură democratică, ci urmărește numai scopul de a întări și mai mult clasa feudală, care poate printr'un vot universal să-și piardă influența.

Cele 150.000 femei, în mare parte numai în slujba statului, ca telefoniste, telegrafiste, dascălițe, etc. — vor fi silite să dea votul lor domnilor feudali și oligarhi Lukács crede că prin acest șiretlic va împăca opoziția, care cere ca noul proiect de vot universal să dea dreptul de vot la 2 mil. 400.000 de locuitori. Lukács și Tisza au voit însă ca numai la 2 mil. 200.000 să se acorde acest drept.

Ca să ajungă însă la aceiaș cifră a opoziției — Lukács voieste să acorde drept de vot la cele 150.000 femei servile stăpânirii. Dar asta nu poate apare ca o concesie făcută opoziției ci numai ca o salvare a intereselor oligarhice.

Două săptămâni a durat procesul din Zagreb contra atentatorului Jukics și a compliceilor săi cari au voit să-l răpună pe banul Croației, Cuvaj. Procesul acesta a arătat lumii întregi — că un regim de tiranie și oprinare provoacă până și'n sufletele tinerimei și ale copiilor — sentimente de revoltă, iar cei mai aprinși, mai fanatici, iau arma în mână ca să răsbune suferințele poporului. Așa s'a întâmplat și'n Croația. În urma absolutismului inaugurat de Banul Cuvaj — s'a organizat în Croația, organizațiuni secrete și comploturi cu scopul ca împotriva forței să se lupte tot cu forța. Atentatul săvârșit de Jukics contra Banului n'a reușit. Cuvaj a rămas neatins. A fost însă omorât secretarul său.

Luni dimineața curtea cu juri din Zagreb a dat sentința condamnatoare. Atentatorul Luka Jukic a fost condamnat la moarte prin streang.

Acuzații: Gjuro Crijić de 15 ani, August Cesarec 18 ani, Dragutin Bulbic 16 ani, Fronjo Neidhardt 18 ani și Kamillo Horva-

tin 16 ani au fost condamnați la 5 ani închisoare grea.

Acuzatul Roman Horvat, 19 ani, la 6 ani închisoare grea.

Acuzatul Iosif Sarinic, 21 ani, la 6 luni închisoare, iar alți patru acuzați au fost achitați.

IN STRĂINĂTATE.

Frământările din Turcia.

Turcia mereu atrage atenția lumii, prin certurile sale din lăunțul imperiului, cu revoluțiile, cu loviturile de stat și războiul în Tripolis sau Dardanele. Acum s'a produs o nouă lovitură de stat în Turcia.

Noul guvern a disolvat Camera și a proclamat starea de asediu. Cu alte cuvinte Constituția e suspendată. Lămurit nu se poate ști încă dacă guvernul nou ales de sultan ține la reîntronarea absolutismului și desființarea Constituției, sau la o luptă contra tinerilor turci. Acum doi-trei ani, Europa civilizată a pus mari nădejdi în junii turci. Dela dânsii se aștepta reînnoirea Turciei, civilizarea și democratizarea ei. Dar aceștia, după ce au obținut Constituția și l'au de-tronat pe Abdul Hamid, — constituți în comitetul „Uniune și Progres” s'au apucat la ceartă. Așa că nu mai era un comitet revoluționar, ci în contact cu puterea din care se înfruptase, a devenit incapabil de o acțiune democratică.

Se poate ca guvernul turc să profite de frământările din împărăție, pentru a încheia pacea cu Italia, sub pretextul că-i trebuie mână liberă față cu grava situație internă.

Greva generală în Belgia.

Un manifest răspândit în milioane de exemplare în Belgia, anunță că greva generală a muncitorimei e fapt hotărât, pentru cucerirea imediată a votului universal larg. Comitetul executiv al partidului socialdemocrat belgian, a trimis un comunicat tuturor organizațiilor muncitorești, în care se arată măsurile ce sunt de luat pentru pregătirea grevei generale.

Sindicatul vor tipări mărci, pe cari le vor vinde membrilor, când vor plăti cotizațiile lor. Funcționarii dela cooperativele de consum din întreaga țară au decis să renunțe la jumătate din loafa lor, care se va vărsa în marele fond național de rezistență. Acei din tovarăși, care nu vor trebui să ia parte la grevă, vor dona iarăș o parte din salariul lor pentru fondul de rezistență.

Până la declararea grevei generale, — se va discuta în toate adunările muncitorești despre felul de organizare a marelui război pacinice. Apoi și toate foile socialiste cari apar în Belgia se vor ocupa de greva

generală ce se anunță. Fiecare comitet local va trebui să comunice marelui comitet național despre dispoziția și spiritul ce domnește în sânul muncitorimei din fiecare oraș belgian. În manifestul partidului se spune între altele: Greva generală, care poate duce la o izbândă sigură, numai după temeinice pregătiri — trebuie să fie grija continuă a tuturor. În familie, ca și în atelier, pretutindeni lumea trebuie să se înarmeze, și să se ferească de iluziuni deșarte. Trebuie să se știe, că greva generală e de neocolit și că după proclamarea ei, femeile și copii nu vor putea fi hrăniți numai cu vorbe. Trebuie de aceea de dus grija ca pâine să fie în fiecare casă de muncitor. E dar de neapărată trebuință ca de pe acum să se facă jertfele necesare.

După cum se vede, în Belgia se pregătește o luptă dintre cele mai mari, mai durabile și mai hotărâtoare pentru muncitorimea de acolo.

Jubileul de 25 de ani al partidului socialdemocrat din Norvegia.

Săptămâna viitoare la 22 August, socialdemocrația norvegiană va sărbători jubileul ei de 25 de ani dela înființare. Cu acest prilej comitetul partidului a scos o broșură, în care face istoricul mișcării socialiste în Norvegia. Socialismul a fost introdus în țara aceasta, de un intelectual Marcu Thrane, care a format o asociație socialistă cu câțiva intelectuali. Dar aceștia au fost aruncați în închisoare. Ideile socialiste însă au prins rădăcini. Și la 1887, în orașul Arendal s'a pus bazele partidului socialdemocrat. Dar partidul nu făcea progrese mari, deoarece în partidul liberal se se afla grosul muncitorilor. Dar încetul cu încetul, șirurile partidului s'au îngroșat.

La 1892	partidul	număra	3000	membri
" 1900	"	"	10.655	"
" 1905	"	"	16.500	"
" 1910	"	"	32.926	"
" 1912	"	"	peste 36.000	"

La alegerile ultime pentru parlamentul norvegian, candidații partidului socialdemocrat au obținut 98.000 voturi adică 20 procente din numărul total de voturi. Și în politica comunală, partidul socialdemocrat ia parte cu intensitate. La 1910 când au avut loc alegerile comunale, și când femeile și-au exercitat pentru întâia oară dreptul de vot, au fost aleși 1061 reprezentanți comunalii socialiști, dintre cari 33 femei. Cât privește mișcarea sindicală — e și ea în plin progres, numărând 54.395 muncitori organizați.

Ziare socialiste apar în Norvegia 23 la număr, într'o ediție de 75.000 exemplare.

Organul central „Sozialdemokraten” din Christiania, are 30.000 de abonați. În general, tovarășii noștri din Norvegia, stau admirabil și sunt întreprinși să-și serbeze jubileul.

Criza constituției ungurești.

Este titlul unei broșuri foarte interesante a sociologului Oskar Jaszi, care cu cifre și dovezi oficiale, arată cauzele decăderii Ungariei, cauzele sărăciei și tiraniei în patria noastră. Dăm mai jos câteva părți interesante din pomenita broșură.

0.09 procente din proprietarii din Ungaria au în mâinile lor 31.19 procente din pământul arabil, sau, cu alte cuvinte, 1945 de proprietari mari (cari au mai mult de 575 hectare) dispun de 7.451.640 ha pământ arabil, adică de fiecare persoană vin 3631.2 ha, pe când 1.356.775 de proprietari mici au de persoană câte 1.1 ha pământ arabil.

După lista oficială din ministerul de justiție, familiile nobile din Ungaria posed următorul număr de hectare din averea fideicomisului: familia Eszterházy are 516.000 jugăre de pământ; familia Schönborn 241 de mii; Pálffy 104.000; familia Zich 66.000; familia Pallavicini 66.000; familia ducală de Koburg 60.000; familia Rákóczy 52 mii; familia Almássy 40.000; familia Festetics 36 de mii etc., fără să amintim de familiile celorlalți conți mai „săraci”. Rezultatul acestei nedrepte repartizări de pământ este că 6 milioane de proletari abia au cu ce trăi de azi pe mâine.

Din pricina acestei gospodării feudale au emigrat din Ungaria în anii 1902—1906 nu mai puțin de 657.646 de oameni, iar din 1890 până în ziua de azi au părăsit țara un milion și jumătate de locuitori. În vremea asta averile marilor proprietari aproape s'au îndoit, iar numărul funcționarilor din anul 1904, când se ridică până la 229.000, a ajuns azi la 300 de mii de oameni cari cer lefuri peste lefuri.

An de an numărul copiilor, cari sunt împiedecați să cerceteze școala este de 1.200.000. După 43 de ani dela decretarea învățământului obligator, numai jumătate din populația țării știe citi și scrie, cealaltă jumătate este analfabetă.

Sistemul dărilor este și el destul de ciudat în această țară a tuturor curiozităților. Pe când venitul tuturor comercianților, meseriașilor, funcționarilor, rentierilor, etc., se urcă la un miliard și 100 de milioane, cel al proprietarilor mari prezintă 275 de milioane.

LENAU

CEI TREI ȚIGANI.

Văzui odată trei țigani
De soare arși la chip;
Treceam cu carul, ostenit,
Prin pusta de nisip.

Sta unul cu vioarea'n mâini,
De-aLEAN cânta vioarea;
Cu ochii duși la cer cânta
Și plâns era cântarea.

Sta celălalt cu pipa'n dinți,
Privind spre nori de fum;
Voios, părea că și-a 'mplinit
Norocul lui de-acum.

Iar altul sta culcat. De pom
Cimbalu-i atârna;
Trecea prin strune vânt, și-un vis
Prin inimă-i trecea.

Pestriț era vestmântul lor
De petici fel de fel;

Ci'n fața vieții ei priveau
Cu suflet de-oțel.

De trei ori am văzut atunci
Cum pierzi viața 'n loc,
Fumând, dormind, cântând, și cum
Îți bați de trei ori joc.

Plecai în largul nesfârșit
Al pusteii inserate,
Privind figurile de bronz,
Cu plete înopțate.

Legile economice și legile naturale.

Contrazicerile conservatorilor. — Robia capitalistă. — Advocății burgheziei. — Clasa muncitoare engleză.

Advocații claselor sociale sunt foarte dibaci în învârtirea argumentelor. Cu atât mai puțin se sfiesc de contrazicerile în cari cad, cu cât, de obicei, nu-i este dat chiar aceleiași ins să susție în interesul unei clase idei diametral opuse.

Apărătorii intereselor burgheziei, când vroeau să desființeze legile și reglementele cari, din ocrotitoare ale industriei, comerțului și muncii se prefăcuseră în cătușe strivitoare, au atacat legile economice pe cari se răziman aceste măsuri. Au arătat așa zisele principii economice ale societății din vârsta de mijloc și din cea veche nu sunt în armonie cu rațiunea și cu dreptul natural; au cerut libertatea muncii, libertatea concurenței, jocul slobod al ofertei și cererei.

Revoluția biruitoare a desființat organizația veche, a disolvat breslele închise, a dat frâu slobod concurenței, a făcut cu puțință aplicarea rezultatelor științei la producerea bogățiilor.

* * *

Precum a mărturisit însăși K. Marx, în „Manifestul comunist” din 1848, nici o clasă socială n'a făcut mai adâncă transformare socială, n'a realizat mai mari minuni de cât burghezia, odată ce-a scăpat din lanțurile feudalismului.

Cuceririle lui Alexandru cel Mare ori ale Romanilor, cruciatele, etc., sunt nimicuri față de ale burghezimei biruitoare.

Dar n'a întârziat a se arăta și dosul de medalie, partea rea; pe lângă lumină, n'a

Așa numita autonomie comitatensă reprezintă în realitate caracterul unei hegemonii feudale, în fața căreia poporul de jos n'are nici o putere. În regiunile locuite de naționalități, în cari clasa feudalilor se simte că-i periclitată, poporul, pe motivul „salvării patriei“, este spoliat de toate drepturile sale. Școala poporală, administrația, justiția toate întrebunțează numai limba maghiară, pe care poporul de jos al naționalităților nu o înțelege, ceace are drept urmare că poporul de rând e și mai mult lipsit de drepturi decât cel maghiar. Din pricina acestei stări anormale, naționalitățile, cari formează mai mult de jumătate din populația țării, nu sunt reprezentate în oficiile mai însemnate decât într'un număr disparent de mic, iar din 413 deputați ele au trimis la ultima alegere numai 8 reprezentanți în Camera.

Muncitorimea și burghezimea nu se bucură de binefacerile dreptului electoral și de aceea n'au nici o influență politică în țară, ba ce-i mai mult li se răpesc drepturile cele mai elementare de întruniri și de înființarea de societăți. Conte de Andrassy, de pildă, în calitate de ministru de interne, a desființat 300 de societăți de muncitori, pe de altă parte, fostul ministru de comerț Kossuth, a aprobat statutele a 200 de societăți de patroni.

Din pricina acestor stări insuportabile și măsurile sanitare sunt absolut insuficiente, căci pentru 3496 de suflete se află un singur medic.

Aceste tablouri îngrozitoare nu sunt fantastice, ci sunt bazate pe adevărul cifrelor rigide pe cari ni le dă statistica și pe cari le poate controla oricine.

Și de va merge și de acum înainte tot în felul acesta, nimeni nu va fi surprins, când pentru restabilirea echilibrului social, economic și național, vor urma zguduiri așa de vehemente, încât și existența statului va fi periclitată.

Cugetări socialiste.

Lupta pentru existență e legea animalelor. Cea a umanității e înțelegerea pentru viață. Noi ne bucurăm de toate simpatiile ce le simțim pentru alții, și ne folosim de toate silințele ce alții fac pentru noi tot din simpatie. De asemenea pătimim de toate neajunsurile ce ne fac alții, și alții sufăr de toate relele ce le pricinuim. Lumea este, pentru fiecare, bună sau rea, dureroasă și plăcută, după educație sau instrucția ce-a primit-o fiecare. *Lumea e precum o merită oamenii.* Totul, în afară de ei, e fatalitate, necesitate. Nimic nu-i nici mai bun, nici mai rău. Numai din om și prin om purcede

lipsit și întunerecul. Libertatea contractului s'a dovedit folositoare pentru cei tari; dar s'a prefăcut în robie pentru cei slabi. Cum era să fie liber cel amenințat a pieri de foame, dacă nu va primi condițiile ce i le pune bogatul? Cu drept cuvânt s'a zis că foamea e un lanț tot așa de greu ca și cel care mărgea înainte vreme libertatea robilor. Concurența liberă între cei cari își aduc în piață puterea de a munci a dus la scoborirea salarelor supt strictul necesar pentru traiu. Clasa muncitoare, abia scăpată din lanțurile feudalismului și din temnița breslelor ajunse tiranice, a căzut în robia capitalistă.

Capitaliștii cei mari au ajuns mult mai apăsători decât seniorii feudali de odinioară.

Dar economiștii clasici, mândri de descoperirea legilor economiei politice și crezându-le de aceeași natură ca și cele matematice sau astronomice ori cel puțin ca pe cele din fizică și chimie, predicau supunerea la legile acestea, ori cât de aspre și crude s'ar părea. Propovăduiau mereu că ori ce împotrivre în contra acestor legi este zădarnică. E tot așa de absurd, ziceau ei, a te revolta în privirea legii de bronz a salarelor și a fixării lor în virtutea concurenței libere, ca

binele și răul. Și felul cum privește omul lumea în totalitatea ei, nu-i decât rezultatul felului cum merită, el și semenii lui, după înțelegerea lor, să fie pentru ei. Sălbatecii, în pădurile lor, la voia tuturor asprimelor vremei, sufăr de foame și de sete, se dedau la revoltătoare cruzimi, sunt supuși la infricoșări și superstiții, fără de nici un rost. Lumea e pentru ei, precum o merită, după înțelegerea ce-au izbutit a intemeia între ei spre a învinge greutățile existenței.

K. Funk Brentano.

Teroriștii rușii, n'au făcut alta, decât de a proclama sus și tare, în mijlocul tuturor, la flacăra exploziilor bombelor, ceiace fiecare gândea în sine, ceiace fiecare îngâna cu o voce sfioasă, în termeni neînțeleși, cu întortochieri. Și rezultatul acestei situații, e că revoluționarii au căpătat un sprijin moral, nepomenit de mare: sprijinul opiniei publice. Și așa guvernul rus a rămas cu totul izolat, ca un străin, dușmănit, în țară cucerită.

Stepniak.

CRONICA.

— La 100.566 cor. 75 fileri, a ajuns lista de subscripție deschisă de partidul socialdemocrat pentru a se veni în ajutorul victimelor zilelor revoluționare din Mai. Fapta asta dovedește puterea de jertfă a muncitorimei din țara noastră, care în vremuri grele, e ori când gata să vie în ajutorul celor năpastuiți din șirurile ei. Foile burgheze sunt uimite de acest lucru, că 'n curs de două luni, s'a putut aduna din pungile destul de sleite ale muncitorilor atâta bănet pentru ajutorarea tovarășilor lor prigoniți.

Organul nostru central „Népszava“ publică numele celor 340 de tovarăși cari au primit ajutor din acest fond adunat. Dintre aceștia mai sunt astăzi 26 închiși. Ei primese regulat, în fiecare săptămână un ajutor de 500 de coroane, destinat pentru hrana lor și a femeilor lor. Până acum s'a cheltuit în totul 33 mii 863 cor. 80 fil. Restul de bani, după cum se prevede — va servi iarăși pentru ajutorarea celor prigoniți. Căci nu s'a judecat încă procesul celor 26 tovarăși închiși. Și e foarte probabil că vor fi condamnați pentru rebeliune — ceiace va reclama ajutorul partidului pentru dâșii ca și pentru familiile lor. Apoi vor urma procesele de presă intentate „Népszavei“ pentru articolele sale aprige — scrise în timpul tiraniei intronate de Tisza-Lukács în parlament și 'n țară. Iar procesele acestea

iarăș se vor termina cu condamnarea unui număr de tovarăși.

— Iuliu Kovács, atentatorul contelei Tisza nu va fi condamnat. Judecătorul de instrucție Alexandru Mandy din Budapesta, a ordonat săptămâna trecută liberarea deputatului Kovacs, care a atentat la viața președintelui Camerei, Tisza. Hotărârea aceasta a judecătorului e luată pe temeiul raportului medical al doctorilor A. Ajtay și Ed. Nemeth, însărcinați cu examinarea stărei mentale a deputatului Kovacs și cari au ajuns la constatarea că Kovacs e sănătos la minte, numai că 'n momentul atentatului dânsul se afla într'o stare de surescitare extremă, de enervare cumplită, așa că nu poate fi răspunzător de fapta ce-a săvârșit-o. Procurorul a făcut recurs contra hotărârei judecătorului. Vineri, senatul de acuză s'a ocupat cu acest recurs, și a hotărât ca Kovacs să nu fie pus în libertate, ci să fie ținut mai departe în închisoarea de prevențiune, căci numai jurații pot hotărî despre vinovăția lui Kovacs, iar nu medicii chemați ca experți.

— „Luceafărul“ se teme de „apele socialismului unguresc“. Revista din Sibiu, în numărul ei ultim, vorbind de comitetul partidului național român, despre problemele ce le va desbata într'o viitoare ședință, atrage atențiunea acestui comitet nu numai asupra înțelegerii tuturor partidelor ungurești asupra reformei electorale, contemplată în felul ca să ne isgonească pe noi românii din drepturile noastre naționale, — dar și asupra unei alte primejdii, anume că muncitorii români vor fi înghițiți de socialism. Iată cum scrie „Luceafărul“:

„Deodată cu această limpezire a situației noastre se va ivi și o nouă primejdie. Contingentul de muncitori pe care îl dăm noi este destul de însemnat. Foarte puțini dintre ei se păstrează pentru naționalitatea noastră și aproape toți se pierd pentru crezul nostru politic. Socialismul îi înghite. Cum însă, cu reforma electorală apropiată; socialismul începe să aibă un rol mai important, naționalizându-se, bineînțeles ungurește, pierderea noastră amenință să fie foarte mare. Toți muncitorii noștri vor fi prinși în apele socialismului unguresc. Comitetul nostru național va trebui să accentueze și această primejdie în viitoarele adunări populare, cari credem că vor urma în scurtă vreme.“

Așa scrie și îndeamnă „Luceafărul“. Oare crede revista din Sibiu, că dacă comitetul național va accentua „această primejdie“ în viitoarele adunări populare — va și dispărea această primejdie? Credință deșartă. Nici

și cum te-ai revolta în privirea faptului că după vară vine toamna și iarna, ori ca și cum te-ai răscula că după viață urmează moartea tuturor ființelor, ba chiar, dela o vreme sfărmașarea pământului cu toată civilizația ce munca omenescă va fi reușit a înființa pe el.

Apărau advocații burgheziei legile economice cu aceleași argumente cu cari ai feudalismului cercaseră să scape legile societății din vârsta de mijloc!

* * *

S'a întâmplat, însă, o minune: clasa muncitoare engleză s'a organizat, fără a ținea seamă de predicile economiștilor, și a început luptă pentru urcarea salarelor. Organizația a dat muncitorilor puțința de a sta la tocmeală cu stăpânii și, deci, a căpătat salare mult mai urcate decât s'ar fi cvenit după așa zisa lege de bronz. Clasa muncitoare engleză — ca mai înainte clasa burgheză — a dovedit prin fapt că legile economice sunt legi omenești, că au valoare numai în anumite condiții și că schimbându-le pe acestea se schimbă și legile așa zise „naturale și neștrămutate“. Muncitorii englezi organizându-se au reușit a-și face parte

bun din câștigul industrial. Anglia n'a fost în pagubă, căci cu muncitorii ei mai luminați, mai dibaci, mai energici, a putut cuceri piața lumei și a avea timp îndelungat monopolul industrial. De altfel îl are și azi pentru industriile cari cer pricepere și dibăcie mai deosebită.

Supt îmboldul mișcării muncitorilor celor mai înaintați de pe pământ, clasele conducătoare engleze au înțeles că nu se mai poate înlătura amestecul Statului între capitaliștii industriali și muncitori. Așa s'au făcut acele anchete celebre — un monument nepieritor pentru iubirea de adevăr și dreptate a oamenilor politici și a celor de știință englezi — a căror urmare au fost așa zisele Factory Acts, legi de ocrotire ale muncitorilor industriali.

Și, mereu-mereu, an cu an, bărbați politici englezi au lucrat la îmbunătățirea stărei muncitorilor, privind în față problema socială și dând lumei pildă cum trebuie să se poarte o clasă domnitoare, să poată conduce mai departe soarta țării.

comitetul național, nici d-nii Taslăuanu și Goga, nu vor putea împiedica ca muncitorii români să treacă la socialism. Acesta e un fenomen de care nimenea nu trebuie să se mire, căci e în ordinea firească a lucrurilor. Muncitorii români având de formulat revendicări de clasă, aceste revendicări trebuie să ia o formă socialistă. Ceia ce se petrece acum în ardealul nostru, s'a petrecut pretutindeni aiurea, căci pretutindeni muncitorimea ori care ar fi situația națiunii din care face parte, — *trece la socialism*, pentru a-și putea îmbunătăți soarta, a-și realiza pretensiunile. „Lucaefărul“ mai afirmă că muncitorii români fiind „prinși în apele socialismului unguresc“ — foarte puțini din ei se păstrează pentru naționalitatea noastră.

Cât de mult se înșeală revista sibiană. Muncitorii când îmbrățișează concepția politică și socială a socialismului — nu înțeleg de loc să-și renege naționalitatea. Nimenea nu cere un asemenea sacrificiu. În Austria, ca și la noi în Ungaria și pretutindeni, partidele socialiste sunt constituite din grupe naționale. Așa și noi muncitorii români formăm în partidul socialdemocrat un grup aparte, național. Avem secțiunile noastre politice și culturale, avem comitetul nostru central românesc. Și numai în sindicatele de luptă, suntem uniți cu toți muncitorii de diferite naționalități. Poporul muncitor e cel dintâi care luptă contra desnaționalizării, a maghiarizării. Și asta n'o face din considerații sentimentale, de dragostea pentru limba strămoșilor, care poate fi simțită de un muncitor socialist — tot așa de bine ca și de un cărturar. În Ardeal și în Ungaria se leapădă de naționalitatea lor tocmai cărturarii români cari au nevoie de slujbe de stat. Muncitorii însă nu râvnesc la slujbe unde limba maghiară este obligatorie, ci au tot interesul ca copii lor să capete în școlile elementare o instrucțiune în limba maternă.

Dar „Lucaefărul“ se mai tânguie că muncitorii socialiști sunt perduți pentru crezul politic al partidului național român. Care este și trebuie să fie idealul politicii românilor din Ardeal și Ungaria? O autonomie cât mai întinsă, o egală îndreptățire a tuturor naționalităților. Și socialiștii au luptat totdeauna în contra oricărei asupri și în deosebi partidul socialdemocrat din Ungaria a ridicat mereu vocea în favoarea naționalităților. Devenind socialist, prin urmare, muncitorii români, *continuă a lupta pentru idealul poporului român, și bine înțeles nu pentru idealul domnilor români cari alcătuiesc comitetul național*.

120 băieși arși de vii. În minele (ocenele) de cărbuni din Lorena, în localitatea Bochum în urma curentului produs de explozia dinamitei, s'a iscat un foc groaznic, prăbușindu-se în multe locuri stânci de cărbuni, așa că ocnarii cari n'au arși de vii și-au aflat moartea sub dărâmurile minelor. Dătunătura exploziei s'a auzit în întreaga localitate, — și s'a adunat în grabă mulțimea din comună, familiile bieților băieși să aștepte de soarta lor. Dar un cordon de soldați și jandarmi goni mulțimea dela intrarea în ocnă. Se auzea strigăte deznădăjduite ale nevestelor și mamelor ocnarilor. Când au fost scoși primii morți, s'au produs scene nespus de induioșătoare și jalnice. Femeile și copiii s'au aruncat asupra cadavrelor scumpulor lor susținători. Morții și răniții aveau un aspect îngrozitor. Numărul morților se ridică la 140, al celor răniți la 40. Operațiile de salvare se făcuseră cu mare greutate, fiindcă focul izbucnise în două părți ale minei, și la o depărtare de două mii de metri dela intrare în mină. Pentru familia celor rămași s'a strâns până acum 85.000 cor.

— **Un monument ridicat unui socialist.** Saxoniei (un stat în Germania) i-a fost dat să ridice, ea cea dintâi un monument unui socialist încă în viață. Și nu e lucru puțin ca niște burghezi să sărbătorească astfel pe un socialist. Este vorba de cetățenii orașului Auerbach, cari au creat

un fond pentru ajutorarea școlărilor săraci, fond care poartă numele fruntașului socialist din acea localitate, Müller. Acesta mai trăiește, și e în etate de 71 de ani și de meserie țesător. Dela 1873, Müller a stat în fruntea socialiștilor din Auerbach. Dela 1875, adică de 37 de ani, Müller este membru în consiliul comunal al orașului. Prietenii și protivnicii săi politici îl apreciază pentru sinceritatea și spiritul de sacrificiu pentru binele obștesc, de care Müller dă dovadă de zeci de ani. Monumentul ridicat lui Müller, nu este nici de bronz, nici de piatră cioplită. El este un izvor de binefacere pentru copii orașului sau, tot așa cum a fost și Müller însuși.

— **Analfabetismul în Franța.** Acum o sută de ani, dintre 100 de recruți dela țară, 91 nu știau nici să scrie nici să citească. Astăzi la 100 de recruți țărani, nu sunt decât 3 analfabeți. Aceasta este încă o dovadă a progresului pe care l'a trăit poporul francez dela revoluția cea mare până în zilele noastre.

— **Bucureștii și Bucureșteanul.** Mulți dintre Români nostri din Ardeal au ca ideal, să plece odată la București, în Capitala României, despre care a auzit multe lucruri minunate. Cum e bine, ca omul să nu-și facă prea mari iluzii, și să nu se aștepte la cine știe ce, și pe urmă să se aleagă cu o strașnică desamăgire — dăm mai jos descrierea ce o face un bun cunoscător al Capitalei României și al locuitorilor ei, care arată mai ales părțile rele de acolo, ce trebuie să le știm și noi:

„Bucureștii, orașul tuturor murdăriilor, al tuturor absurdităților de arhitectură, al caselor idioate și meschine, al hotelurilor dezgustătoare, al birturilor imputite, al prăvăliilor sulemenite pe dinafară, uneori; Bucureștii muștelor și ai latrinilor primitive; Bucureștii fără apă și cu puține canale; Bucureștii tramvaielor cu gloabe; Bucureștii ulițelor asfaltate în vederea conservării noroaielor eterne — dar Bucureștii monumentelor pompoasă și umflate; capitala prostului gust și a banditismului sau a bizantizmului municipal; metropola ploșnițelor, a șobolanilor, a gândacilor, a curvelor, a politicăriei, a escrocheriei, a lichelismului, a sifilisului, a societății scriitorilor români, a magazinelor internaționale de modă, a degradării, a imoralității, a zdrențelor fastuoase, a mahalagismului, a trăsurilor și a ologilor, a spiritelor betege, a fricoșilor și obraznicilor; București orașul lăcomiei, porcul orientului, cimitirul sentimentelor și al idealelor, etc.

Acești București, fala noastră, e de ajuns să-i străbați și să te uiți la ei de pe un deal ca să vezi cât sunt de pițici și de ridiculi.

Alinierile cele mai fantastice, igiena cea mai scârboasă, planurile cele mai efemere. Privățile Bucureștiului fac politică și ele ca mulți din bărbații lui de stat. Se respectă un colț de uliță infect, depozit de excremente, cât și un ministru, îndată ce aparține unui partizan, și acesta poate, când clădește vre-o serie nouă de cotete pentru chiriași, să-și scoată „casa“ cu 10 metri peste linie sau s'o înceapă din mijlocul uliței, pentru ca încă o jumătate de veac să împiedice circulația unui număr de trei sute de mii de locuitori. Oare nu-l chiamă pe el d. Popescu, și nu-i d. Popescu alegător la colegiul întâi?

Multe de acestea nu revoltă pe nimeni. Bucureșteanul e foarte des un animal oriental, un amestec de pătlăgele roșii, de țări, de smochine și de bostan; o corcitură de mătură și guoiu multumit cu un țol dacă i s'ar așterne în loc de un pat, o cărpă; slugă și sclav. Bucureșteanul e foarte des tipul servitorului fără demnitate; el suferă totul, primește totul. Dacă proprietarul lui îi urcă într'o zi chiria dela o mie de lei la zece mii, Bucureșteanul plătește. Dacă n'are cu ce, el se „învârtește“, altfel zis face o „afacere“ care pute a pungășie și scoate chiria. Pretextul lui moral e simplu; el zice că se scumpește viața. Nu poate să existe

o jivină mai slugarnică și mai lașă. Bucureșteanul preferă să fure, numai numai să nu-și cheltuiască... energia printr'o protestare, într'o luptă. Ar fi prea cinstit lucru și Bucureșteanul nu gustă decât o singură cinste, pe cea nemeritată și uzurpată.

— **O mare serbare socialistă pentru fondul de agitație** aranjează partidul nostru Dumineca viitoare, la grădina Czepel, în vecinătatea Budapestei. (Cu tramvaietele nr. 18, 30, 32 se poate ajunge acolo). Va fi o serbare în stil mare, cu două feluri de muzici, și cu fel de fel de distracții, ca alegeri de deputați, campanie electorală pe temeiul votului universal, concurs de bicicliști, mijlociri de căsătorii civile, muzeu și panorama ale partidului socialist, coruri, declamațiuni, artificii, reprezentațiuni teatrale, dans, etc. — cu'n cuvânt o serbare unică în felul ei. Intrarea numai 20 fileri. Nici un tovarăș să nu lipsească dela aceasta serbare — căci vor pleca cu cele mai plăcute impresii.

Știri mărunte.

— **Revoluționari ruși condamnați.** Consiliul de războiu al marinei, din Petersburg a condamnat pentru organizări revoluționare pe bordul câtorva vase din flota Balticeii, pe 11 marinari la munca silnică dela 4 la 4 ani și jumătate, 7 la domiciliul forțat, 2 la închisoare corecțională pe trei ani, 9 la 6 luni închisoare și unul la 4 luni, 29 acuzați au fost achitați.

Mișcarea sindicală.

Lucrătorii pentru mobile de fier și metal să ocolească Budapesta, fiindcă contractul colectiv e pe sfârșite și prin urmare situația e nesigură.

Lucrătorii morari din Galați (România) ne face cunoscut, că nesatisfăcându-li-se cererile din partea patronilor s'au pus în grevă. Deci pentru lucrătorii morari Galați este de ocolit, până ce se va aduce hotărâri îmbucurătoare pentru lucrătorii morari din partea patronilor.

Greve ale măsarilor. La Seghedin 300 de tâmplari s'au pus în grevă, la Miskolc 100. Aceste localități precum și Szabadka, Arad, Munkács, Canița mare, Ujvidék, Vârșet, Hajduszoboszló, Szomabthely, Budafok, Sopron, Cluj, Bistrița, Giula, să fie ocolite de mășari.

Alte greve noi ale clăcașilor se semnaleză la: Csanad-apactanya, pe moșia lui Geza Török, 33 secerători au declarat greva fiindcă n'au primit plata-ou care s'au învoit. Au luat trenul și au plecat acasă. Proprietarul Török a telefonat în vremea aceasta solgăbirăului, să-i facă serviciul „de prieten“ ca la stația următoare să dea jos pe clăcași și sub escortă de jandarmi să-i aducă îndărăt la lucru. Și cum a poruncit așa s'a și făcut.

Fondul de agitație.

Cu ocaziunea excursiunii aranjate de secțiunea partidului socialdemocrat la Visegrad, s'a strâns suma de 4 coroane 10 fil., pentru fondul de agitație.

Poșta redacției.

Tov. P. G. B. Lugoș. Ne pare bine de scrisoarea ce ne-ați trimis-o și de urările cuprinse în ea. Te rugăm să ne scrii și d-ta ceva de pe acolo. Răspândiți cât mai mult ideile și foaia noastră.

Redactor-responsabil: **Joan Flueraș**

Tipografia Világosság, societate anonyma, Budapest, VIII., Conti-utca 4.